

URZĄD STATYSTYCZNY W BYDGOSZCZY

WARUNKI PRACY W WOJEWÓDZTWIE KUJAWSKO-POMORSKIM W 2010 R.

www.stat.gov.pl/bydgosz

OPRACOWANIA SYGNALNE

Szeroko rozumiane pojęcie warunków pracy obejmuje m. in. charakterystykę warunków pracy, wypadki przy pracy, czas pracy i strajki. W niniejszym opracowaniu zawarto dane dotyczące warunków pracy i wypadków przy pracy w województwie kujawsko-pomorskim.

Informacje na temat **warunków pracy** uzyskiwane są na podstawie rocznego badania prowadzonego na formularzu Z-10. Badaniem tym objęte są jednostki sprawozdawcze zatrudniające powyżej 9 osób (bez rolników indywidualnych).

Warunki pracy to zespół czynników występujących w środowisku pracy, wynikających z procesu pracy oraz czynników związanych z wykonywaniem pracy. Informacje o pracownikach zatrudnionych w warunkach zagrożenia dotyczą osób narażonych na działanie czynników związanych:

- ze środowiskiem pracy (substancje szkodliwe, przemysłowe pyły zwiłkniające, hałas, wibracja, gorąco lub zimny mikroklimat itp.),
- z uciążliwością pracy (wymuszona pozycja ciała, nadmierne obciążenie fizyczne, niedostateczne oświetlenie stanowiska pracy itp.),
- z czynnikami mechanicznymi (szczególnie niebezpieczne maszyny).

Dane o **wypadkach przy pracy** uzyskiwane są ze statystycznej karty wypadku przy pracy Z-KW. Badaniem tym objęte są wszystkie jednostki bez względu na rodzaj prowadzonej działalności (z wyłączeniem rolników indywidualnych). W jednostkach budżetowych prowadzących działalność w zakresie obrony narodowej i bezpieczeństwa publicznego dane dotyczą tylko pracowników cywilnych.

Badanie dostarcza informacji o osobach poszkodowanych oraz o miejscach, przyczynach i konsekwencjach zdarzeń. Dane o wypadkach przy pracy charakteryzują osoby, które uległy wypadkom indywidualnym i zbiorowym.

Informacje zawarte w części opracowania „Wypadki przy pracy” stanowią dane wstępne za 2010 r. i mogą ulec zmianie.

Za wypadek przy pracy lub wydarzenie traktowane na równi z wypadkiem przy pracy uważa się nagłe zdarzenie powodujące uraz lub śmierć osoby poszkodowanej, wywołane przyczyną zewnętrzną związaną z pracą.

* * *

ZATRUDNIENI W WARUNKACH ZAGROŻENIA

Warunki pracy są ważnym zagadnieniem opisującym skalę zagrożeń i rodzaje środków podejmowanych w działaniach profilaktycznych, wspomagających prowadzenie odpowiedniej polityki w zakresie poprawy bezpieczeństwa i higieny pracy.

W 2010 r. w województwie kujawsko-pomorskim badaniem warunków pracy objętych było 253,7 tys. osób. W warunkach zagrożenia **zatrudnionych** było 22,1 tys. osób (licząc jeden raz w grupie czynnika przeważającego), czyli 8,7 % ogółu pracowników w przebadanych przedsiębiorstwach. Był to udział o 1,0 pkt proc. niższy niż w 2009 r.

TABL. 1 **Zatrudnieni^a w warunkach zagrożenia według płci, sektorów własności i wybranych sekcji PKD 2007**

WYSZCZEGÓLNIENIE	Zatrudnieni w warunkach zagrożenia		
	ogółem	w tym kobiety	
		w liczbach bezwzględnych	w % ogółem
OGÓŁEM	2009 23909 2010 22083 2009=100 92,4	5081 4624 91,0	21,3 20,9 x
sektor publiczny	2009 4653 2010 3184 2009=100 68,4	1429 813 56,9	30,7 25,5 x
sektor prywatny	2009 19256 2010 18899 2009=100 98,1	3652 3811 104,4	19,0 20,2 x
w tym:			
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	234	11	4,7
Przemysł	17266	3281	19,0
w tym:			
przetwórstwo przemysłowe	15904	3187	20,0
wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę	569	44	7,7
dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami; rekultywacja	721	42	5,8
Budownictwo	1107	40	3,6
Handel; naprawa pojazdów samochodowych	1276	421	33,0
Transport i gospodarka magazynowa	755	47	6,2
Edukacja ^b	310	200	64,5
Opieka zdrowotna i pomoc społeczna	790	594	75,2

a Liczeni tylko jeden raz w grupie czynnika przeważającego. b Szkolnictwo wyższe.

w przetwórstwie przemysłowym). Ponadto znaczący udział odnotowano w przypadku zatrudnionych w handlu; naprawie pojazdów samochodowych (5,8 % udziału) oraz w budownictwie (5,0 % udziału). Do rodzajów działalności przedsiębiorstw, w których wystąpiło największe natężenie zagrożenia dla zdrowia (mierzone liczbą zatrudnionych w warunkach zagrożenia w przeliczeniu na 1000 osób objętych badaniem) zaliczyć należy: przetwórstwo przemysłowe – 133,8 osób/1000 zatrudnionych (w przypadku kobiet – 26,8), budownictwo – 51,1 osób (w tym 1,8 dla kobiet) oraz rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo – 49,6 osób (w tym 2,3 dla kobiet). W 2010 r. spośród zatrudnionych w warunkach zagrożenia największy udział kobiet odnotowano w sekcjach: opieka zdrowotna i pomoc społeczna – 75,2 % udziału, edukacja – 64,5 % i handel; naprawa pojazdów samochodowych – 33,0 %.

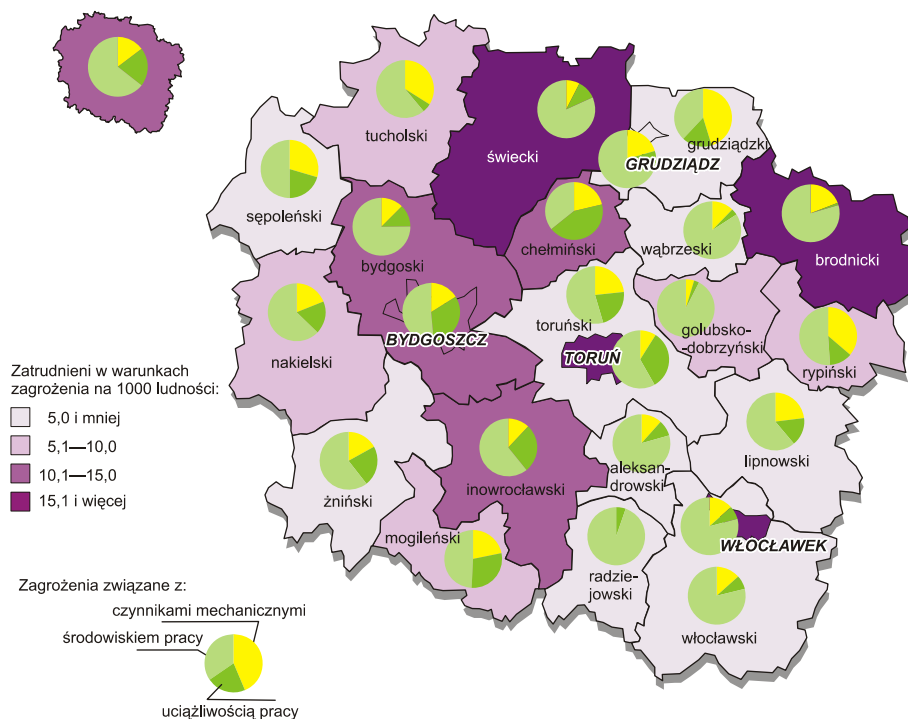
Przestrzenne zróżnicowanie liczby zagrożeń dla stanowisk pracy związanych z czynnikami szkodliwymi i niebezpiecznymi dla zdrowia ściśle związane jest z infrastrukturą i dużą koncentracją w regionie zakładów pracy na obszarach wysoce zurbanizowanych. W podregionie bydgosko-toruńskim liczba osób zatrudnionych w warunkach zagrożenia w przeliczeniu na 1000 mieszkańców wynosiła 12,4, zaś w podregionach grudziądzkim i włocławskim kolejno: 12,0 i 8,1. W Kujawsko-Pomorskim najwięcej osób zatrudnionych w warunkach zagrożenia w przeliczeniu na 1000 mieszkańców zanotowano w miastach: Włocławku (18,1) i Toruniu (16,3) oraz w powiatach: świeckim (24,6) i brodnickim (22,7).

W 2010 r. ogólny poziom zatrudnienia w warunkach zagrożenia w przedsiębiorstwach zmniejszył się o 7,6 % w porównaniu z ub. rokiem (w kraju odnotowano spadek o 4,1 %), co wskazuje na poprawę bezpieczeństwa pracy.

Udział **kobiet** w grupie zatrudnionych w warunkach zagrożenia wyniósł w analizowanym roku 20,9 % (w kraju udział kobiet w liczbie ogółem wyniósł 17,0 %) i był o 0,4 pkt proc. niższy niż przed rokiem.

Biorąc pod uwagę **rodzaj prowadzonej działalności** (według PKD 2007), spośród przebadanej w 2010 r. zbiorowości największą liczbę osób zatrudnionych w warunkach zagrożenia czynnikami szkodliwymi stanowiły osoby zatrudnione w przemyśle, tj. 78,2 % udziału w liczbie ogółem (w tym 72,0 %

ZATRUDNIENI W WARUNKACH ZAGROŻENIA CZYNNIKAMI SZKODLIWYMI I NIEBEZPIECZNYMI DLA ZDROWIA WEDŁUG POWIATÓW W 2010 R.

W 2010 r. w województwie kujawsko-pomorskim najwięcej wystąpiło zagrożeń związanych ze **środowiskiem pracy**, czyli 64,8 % wszystkich zagrożeń (14,3 tys. zagrożeń). Najczęściej ten typ zagrożenia (w przeliczeniu na liczbę osobozagrożeń, tj. liczby osób zatrudnionych w warunkach zagrożenia liczonych tyle razy, na ile czynników osoby te były narażone) spowodowany był przez:

- hałas (67,7 % udziału; w 2009 r. – 69,6 %),
- przemysłowe pyły zwłókniające (7,9 %; wobec 7,1 %),
- mikroklimat zimny (5,2 % udziału; wobec 4,7 %).

W tym samym czasie w warunkach zagrożenia związanych z **uciążliwością pracy** pracowało 20,8 % ogółu zatrudnionych (w 2009 r. było to więcej o 3,8 pkt proc.), zaś udział zatrudnionych w warunkach zagrożenia związanych z **czynnikami mechanicznymi** wynosił 14,5 % (o 0,1 pkt proc. więcej).

OCENA I ELIMINACJA RYZYKA ZAWODOWEGO

Jednym z celów badania warunków pracy jest uzyskanie informacji dotyczących działań profilaktycznych związanych z oceną ryzyka zawodowego. W 2010 r. **ocenę ryzyka** zawodowego przeprowadzono dla 58,1 tys. stanowisk pracy, na których zatrudnionych było 83,9 tys. osób. W porównaniu z rokiem poprzednim liczba stanowisk objętych oceną ryzyka zmniejszyła się o 4,7 %. Osób zatrudnionych na badanych stanowiskach w porównaniu z 2009 r. było mniej o 6,7 %.

TABL. 2 Stanowiska pracy i zatrudnieni na stanowiskach pracy, dla których dokonano oceny ryzyka zawodowego według sektorów własności i sekcji PKD 2007

WYSZCZEGÓLNIENIE	Stanowiska pracy, na których					Zatrudnieni, u których				
	przeprowadzono ocenę ryzyka zawodowego	wyeliminowano lub ograniczono ryzyko zawodowe	zastosowano środki do wyeliminowania lub ograniczenia ryzyka zawodowego			przeprowadzono ocenę ryzyka zawodowego	wyeliminowano lub ograniczono ryzyko zawodowe	zastosowano środki do wyeliminowania lub ograniczenia ryzyka zawodowego		
			techniczne	organizacyjne	ochrony indywidualnej			techniczne	organizacyjne	ochrony indywidualnej
OGÓŁEM	2009 2010	2009 2010	2009 2010	2009 2010	2009 2010	2009 2010	2009 2010	2009 2010	2009 2010	2009 2010
	60890 58051	25015 23480	7333 7307	9249 9470	13957 12789	89922 83855	37471 34498	12330 11293	14540 13869	20858 18642
	2009=100	95,3	93,9	99,6	102,4	91,6	93,3	92,1	91,6	89,4
sektor publiczny ..	2009 2010	2009 2010	2009 2010	2009 2010	2009 2010	2009 2010	2009 2010	2009 2010	2009 2010	2009 2010
	10642 10705	3354 3964	1014 1144	1215 1877	1660 1667	15560 15880	5610 6370	1790 2015	2407 3152	2769 2817
	2009=100	100,6	118,2	112,8	154,5	100,4	102,1	113,5	112,6	101,7
sektor prywatny ...	2009 2010	2009 2010	2009 2010	2009 2010	2009 2010	2009 2010	2009 2010	2009 2010	2009 2010	2009 2010
	50248 47346	21661 19516	6319 6163	8034 7593	12297 11122	74362 67975	31861 28128	10540 9278	12133 10717	18089 15825
	2009=100	94,2	90,1	97,5	94,5	90,4	91,4	88,3	88,0	87,5
w tym:										
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	1046	632	243	414	394	1382	857	315	513	617
Przemysł	31084	11663	3081	4942	6971	46159	17857	5313	7381	10586
w tym:										
przetwórstwo przemysłowe	27522	10351	2647	4490	6209	41413	15804	4574	6755	9416
wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę	1361	332	69	200	147	1754	537	254	237	287
dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami; rekultywacja	1914	856	365	252	548	2530	1235	485	389	810
Budownictwo	6336	3371	1296	1039	2108	8000	3977	1477	1243	2597
Handel; naprawa pojazdów samochodowych	10161	4002	1938	1276	1657	13730	5443	2834	1584	1988
Transport i gospodarka magazynowa	2763	1308	291	718	507	4225	2327	573	1396	565
Edukacja ^a	1111	232	–	148	34	1112	232	–	148	34
Opieka zdrowotna i pomoc społeczna	4229	1621	388	673	706	7152	2463	705	1186	1403

a Tylko szkolnictwo wyższe.

Rozpatrując rodzaj prowadzonej działalności (PKD 2007) w województwie kujawsko-pomorskim w 2010 r. największą liczbę stanowisk objętych oceną ryzyka zawodowego odnotowano w przemyśle – 31,1 tys. oraz handlu; naprawie pojazdów samochodowych – 10,2 tys. Zatrudnionych na tych stanowiskach było odpowiednio: 46,2 tys. i 13,7 tys. osób.

Eliminując ryzyko zawodowe sięgano po:

- środki ochrony indywidualnej, które zastosowano na 54,5 % stanowisk (spadek w skali roku o 1,3 pkt proc.),
- zmiany organizacyjne, które objęły 40,3 % stanowisk, co przełożyło się na wzrost w porównaniu z rokiem poprzednim o 3,3 pkt proc.,
- środki techniczne zastosowane w przypadku 31,1 % stanowisk; w skali roku wzrost o 1,8 pkt proc.

Stanowisk pracy, na których **wyeliminowano lub ograniczono ryzyko zawodowe** było 23,5 tys., co oznacza spadek w porównaniu z rokiem poprzednim o 6,1 %, przy czym w sektorze pry-

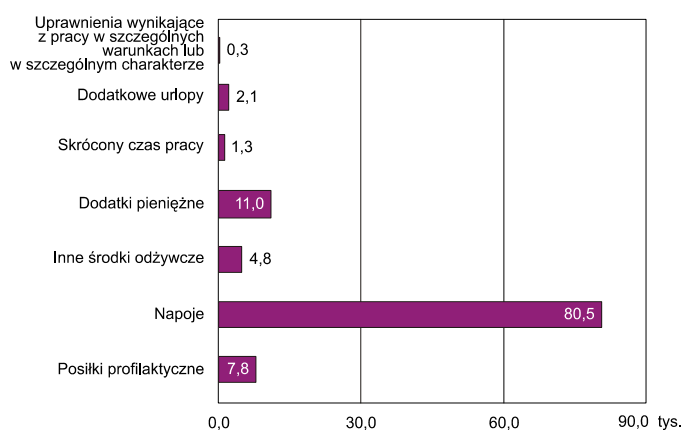
watnym odnotowano spadek o 9,9 %, a w sektorze publicznym – wzrost o 18,2 %. Najwięcej stanowisk, na których wyeliminowano lub ograniczono ryzyko zawodowe odnotowano w przemyśle – 11,7 tys. oraz w handlu; naprawie pojazdów samochodowych – 4,0 tys. Zatrudnienie na tych stanowiskach dla przemysłu wynosiło 17,9 tys. osób, natomiast w handlu; naprawie pojazdów samochodowych – 5,4 tys. osób.

ŚWIADCZENIA I ODSZKODOWANIA

Badanie warunków pracy dostarcza również informacji o świadczeniach z tytułu pracy w warunkach szkodliwych i uciążliwych dla zdrowia oraz wypłaconych z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych odszkodowaniach.

Z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych w 2010 r. wypłacono w Kujawsko-Pomorskim 1145 odszkodowań o przeciętnej wysokości 2728,58 zł. W porównaniu z 2009 r. można

ŚWIADCZENIA Z TYTUŁU PRACY W WARUNKACH SZKODLIWYCH I UCIAŻLIWYCH DLA ZDROWIA W 2010 R. Stan w dniu 15 XII

zauważyć wzrost liczby wypłaconych odszkodowań o 11,8 %, przy jednoczesnym spadku wartości średniego kosztu odszkodowania o 2,5 %.

W sektorze prywatnym liczba świadczeń wyniosła 836 i w porównaniu z 2009 r. zwiększyła się o 4,6 %, zaś średni koszt odszkodowania wyniósł 2693,42 zł i zmalał w skali roku o 4,9 %.

Najwięcej świadczeń wypłacono w jednostkach z sekcji przetwórstwo przemysłowe – 551, a średni koszt odszkodowania przypadającego na 1 świadczenie wyniósł 2576,41 zł. Najwyższy średni koszt świadczeń odnotowano w sekcjach: wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę – 4480,00 zł (10 świadczeń) oraz rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo – 4224,49 zł (49 świadczeń).

WYPADKI PRZY PRACY

W województwie kujawsko-pomorskim w badanym roku zarejestrowano 5,0 tys. **wypadków przy pracy** i traktowanych na równi z wypadkami przy pracy, w których zostało poszkodowanych 5,0 tys. osób. W stosunku do 2009 r. odnotowano wzrost zgłoszonych wypadków o 1,3 % i liczby poszkodowanych o 0,6 %. Podobnie jak w 2009 r., najczęściej wypadkom ulegali mężczyźni i stanowili oni 71,9 % ogółu poszkodowanych. W 2010 r. liczba poszkodowanych w **wypadkach zbiorowych** zmniejszyła się w stosunku do ub. roku o 24,2 %.

W analizowanym roku odnotowano wzrost w stosunku do 2009 r. liczby poszkodowanych w wypadkach przy pracy, natomiast liczba **zdarzeń śmiertelnych** wzrosła o 26,1 % (do 29 wypad-

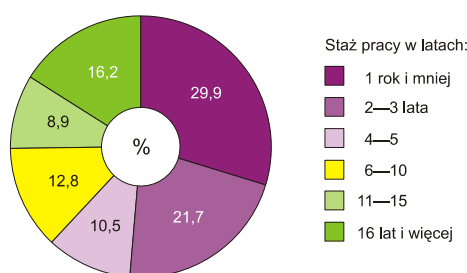
ków). Podobnie jak w 2009 r., 98,8 % ogółu poszkodowanych w wypadkach przy pracy w 2010 r. stanowiły osoby, które uległy wypadkom powodującym **lżejsze uszkodzenie ciała** (wzrost w skali roku o 0,6 %). Liczba poszkodowanych, którzy ulegli wypadkom powodującym **ciężkie uszkodzenie ciała** zmniejszyła się w stosunku do 2009 r. (spadek o 8,6 %).

Podobnie jak w latach poprzednich, największy udział wypadków przy pracy odnotowano w sektorze prywatnym, tj. 73,7 % ogólnej liczby wypadków. Największą liczbę osób poszkodowanych w wypadkach przy pracy zarejestrowano: w przetwórstwie przemysłowym – 38,5 % liczby ogółem, w handlu; naprawie pojazdów samochodowych – 14,6 % oraz w budownictwie – 10,8 % udziału.

Najwięcej osób, bo 3,8 tys., uległo wypadkom w dużych przedsiębiorstwach (o liczbie pracujących powyżej 49), co stanowi 75,5 % ogółu poszkodowanych.

POSZKODOWANI W WYPADKACH PRZY PRACY WEDŁUG STAŻU PRACY W 2010 R.

Stan w dniu 30 XII

Biorąc pod uwagę staż pracy oraz wiek poszkodowanych najczęściej były to osoby:

- pracujące nie dłużej niż 3 lata (42,6 % ogółu poszkodowanych),
- w wieku 25–34 lata (27,9 % ogółu poszkodowanych).

W 2010 r. w województwie kujawsko-pomorskim głównymi **zdarzeniami powodującymi uraz** osób poszkodowanych były: zderzenia lub uderzenia w nieruchomy obiekt (25,9 % zdarzeń ogółem), uderzenie przez obiekt w ruchu (22,6 %) oraz kontakt z przedmiotem ostrym, szorstkim, chropowatym (16,9 %).

Przyczyną ponad połowy wypadków przy pracy było nieprawidłowe zachowanie się pracownika (55,2 % ogólnej liczby przyczyn) spowodowane m.in. nieznaną groźnością, lekceważeniem poleceń przełożonych lub niedostateczną koncentracją uwagi na wykonywanej czynności. Kolejnymi częstymi przyczynami wypadków były: niewłaściwy stan czynnika materialnego (8,8 %) oraz brak lub niewłaściwe posługiwanie się czynnikiem materialnym (7,7 %).

TABL. 3. Poszkodowani w wypadkach przy pracy według rodzajów wypadków sektorów własności i wybranych sekcji PKD 2007

WYSZCZEGÓLNIENIE	Ogółem	W wypadkach			
		śmier- telnych	ciężkich	lżej- szych	
OGÓLEM	2009 2010 2009=100	4990 5022 100,6	23 29 126,1	35 32 91,4	4932 4961 100,6
sektor publiczny	2009 2010 2009=100	1321 1322 100,1	1 4 400,0	6 1 16,7	1314 1317 100,2
sektor prywatny	2009 2010 2009=100	3669 3700 100,8	22 25 113,6	29 31 106,9	3618 3644 100,7
w tym:					
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo		108	–	–	108
Przemysł		2143	7	13	2123
w tym przetwórstwo przemysłowe		1935	5	12	1918
Budownictwo		540	11	10	519
Handel; naprawa pojazdów samocho- dowych		733	6	4	723
Transport i gospodarka magazynowa ...		254	3	1	250
Administrowanie i działalność wspiera- jąca		143	–	–	143
Administracja publiczna i obrona naro- dowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne		248	–	–	248
Edukacja		222	1	1	220
Opieka zdrowotna i pomoc społeczna		386	–	1	385

TABL. 4. Przyczyny wypadków przy pracy według sekcji PKD 2007

WYSZCZEGÓLNIENIE	Ogółem	Niewłaściwy stan czynnika materialnego	Niewłaściwa organizacja		Brak lub niewłaściwe posługiwanie się czynnikiem materialnym	Nieuzycie sprzętu ochronnego	Niewłaściwe samowolne zachowanie się pracownika	Niewłaściwy stan psychofizyczny pracownika	Nieprawidłowe zachowanie się pracownika	Inna przyczyna	
			pracy	stanowiska pracy							
OGÓŁEM	2009	10149	911	543	569	844	168	729	199	5552	634
	2010	10333	910	529	533	792	192	776	213	5703	685
	2009=100	101,8	99,9	97,4	93,7	93,8	114,3	106,4	107,0	102,7	108,0
w tym:											
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo		258	33	12	15	9	5	12	5	156	11
Przemysł		4728	433	289	257	408	108	454	73	2529	177
w tym przetwórstwo przemysłowe		4299	403	266	229	377	101	421	71	2287	144
Budownictwo		1165	73	79	73	100	29	69	19	629	94
Handel; naprawa pojazdów samochodowych		1524	111	62	68	141	28	130	39	828	117
Transport i gospodarka magazynowa		510	77	17	17	36	1	23	8	278	53
Administrowanie i działalność wspierająca		274	25	10	13	15	1	14	6	154	36
Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne		414	42	8	17	16	5	18	10	254	44
Edukacja		387	33	18	18	21	4	12	18	210	53
Opieka zdrowotna i pomoc społeczna		610	50	11	22	28	4	25	24	381	65